

**Rannarootsi muuseumi
ja
Ruhnu muuseumi
kogude korralduse põhimõtted
ja
kogumispõhimõtted**

**Haapsalu
2020**

Sisukord

1.	Sissejuhatus.....	3
1.1	Muuseumikogu korralduse põhimõtete ja kogumispõhimõtete koostamise eesmärk	3
1.2	Koostamise kord	3
2.	Muuseumi missioon ja ülevaade toimepõhimõtetest	5
3.	Kogumispõhimõtted	6
3.1.	Kogumise eesmärk	6
3.2.	Teiste sarnaste või lähipiirkonnas tegutsevate muuseumide kogude lühianalüüs	6
3.3.	Muuseumikogu täiendamise üldpõhimõtted	7
3.4.	Muuseumikogu täiendamise sisulised kriteeriumid	7
3.5.	Muuseumikogu hetkeseis ja täiendamisvajadus	9
3.6.	Muuseumikogu täiendamise protseduurid.....	9
3.7.	Juurdekasvuvõimaluste ja säilitustingimuste analüüs	9
3.8.	Muuseumikogu analüüs ja väärtuste hindamine	9
3.9.	Museaalide väljaarvamine	9
4.	Muuseumikogu dokumenteerimine	10
4.1.	Dokumenteerimismeetod	10
4.2.	Arvestusdokumentatsiooni vormistamine ja hoidmine	10
4.3.	Dokumenteeritavad tegevused, rollid ja vastutus	10
4.4.	Retrospektiivne dokumenteerimine	11
5.	Muuseumikogu kasutamine	12
5.1.	Rollid ja vastutus	12
5.2.	Muuseumikogu kasutamisega seotud protseduurid ja dokumentatsioon	12
5.3.	Teenuste loetelu ja nendega seotud piirangud	12
5.4.	Digitseerimistöõde korraldus	12
6.	Säilitamine.....	13
6.1.	Rollid ja vastutus	13
6.2.	Säilitustingimused	13
6.3.	Säilitustingimuste tagamine	13
6.4.	Turvalisus	14
7.	Toimepidevus	15

1. Sissejuhatus

1.1 Muuseumikogu korralduse põhimõtete ja kogumispõhimõtete koostamise eesmärk

Muuseumikogud on väärtuslik osa Eesti kultuuripärandist, mille hoidmise, uurimise ja tutvustamise ülesande on ühiskond usaldanud muuseumidele. Iga muuseumi erialane ning moraalne kohus on töötada välja muuseumikogu korralduse põhimõtted ja kogumispõhimõtted, et tagada tööjõu, aja ja materiaalse ressursside võimalikult otstarbekas kasutamine.

Muuseumikogu korralduse põhimõtted ja kogumispõhimõtted, tuginedes organisatsiooni missioonile, põhimäärusele ja arengukavale, määravad muuseumikogu arenguplaanid ning reguleerivad kogu moodustamist, säilitamist ja kasutamist. Need on dokumendid, mida iga muuseum koostab lähtuvalt oma organisatsiooni ning muuseumikogu eripärast.

Muuseumikogu korralduse põhimõtted ja kogumispõhimõtted on abiks nii muuseumile eesmärkide seadmisel kui ka avalikkusele muuseumi kogudest ülevaate saamisel ja veendumaks, et muuseum haldab tema hoolde usaldatud kultuuripärandit eesmärgipäraselt ja säästvalt. Need on vajalikud dokumendid ka muuseumi rahastajatele ja koostööpartneritele selgema ülevaate saamiseks muuseumi toimepõhimõtetest ja tegevussuundadest.

1.2 Koostamise kord

Muuseumikogu korralduse põhimõtete ja kogumispõhimõtete koostamisel lähtutakse muuseumiseadusest ja selle rakendusaktidest, Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM) vastavatest suunistest, muuseumide eetikakoodeksist, väljakujunenud headest tavadest ning Kultuuriministeriumi poolt koostatud juhendist.

Muuseumikogu korralduse põhimõtteid ja kogumispõhimõtteid ei koostata ajaliselt fikseeritud perioodiks, vaid tähtajatult. S.t et need peavad olema pidevalt ajakohased ning neid muudetakse kohe, kui vajadus ilmneb.

2. Muuseumi missioon ja ülevaade toimepõhimõtetest

2.1. Missioon

Rannarootsi muuseum on loodud eestirootslaste ja nende elualade ajaloo, kultuuri, identiteedi kogujaks, uurijaks, hoidjaks, tutvustajaks (eksponeerijaks läbi näituste ja erinevate teemakohaste projektide). Oma raamatukogu ja muuseumikoguga oleme avatud kõigile eestirootslasi puudutava teema uurijatele.

01.01.2012 aastast on Rannarootsi muuseumi filiaaliks Ruhnu muuseum, mis on loodud ruhnurootslaste ja Ruhnu saare ajaloo, kultuuri ja identiteedi kogujaks, uurijaks, hoidjaks, tutvustajaks (eksponeerijaks läbi näituste ja erinevate teemakohaste projektide) ning Korsi talu, mis vajab ülesehitamist (taastamist). Korsi talu on Ruhnu saare ainus peaaegu terviklik näide ruhnurootslaste tüüpilisest talukompleksist, selle ehitusstiilist ja olustikust.

2.2. Muuseumi ajalugu

1) Rannarootsi muuseum loodi Haapsallu 1992. a. Eestirootslaste Kultuuri Seltsi eestvedamisel. 2002. aastast on Eesti Kultuuriministeeriumi hallatav riigimuuseum. Muuseum avati külastajatele esimese näituse ja Vormsi näidispulmadega 1998. aastal. Muuseum on oma eesmärgiks seadnud tegeleda Lääne-Eesti saarestikul ja mandriosal asunud eestirootslaste ajaloo ja kultuuripärandi uurimise, säilitamise ja tutvustamisega. Peale näituste on muuseum ka omamoodi kohtumispaik Eestit külastatavatele ning siin elavatele eestirootslaste järeltulijatele. Muuseumi ruumides asub Eestirootslaste Kultuuri Seltsi asutatud teadusraamatukogu.

2) Ruhnu muuseum loodi 1992. a. Saaremaa muuseumi filiaalina. Esimesed esemed saadi Korsi talu varemetest 1991 aasta suvel. 1998. a. 2. juunil avati Ruhnu muuseumis püsiekspositsioon, mis annab ülevaate saare loodusest, ajaloost ja ruhnurootsluse pärandist. 1. 01. 2012. aastast Rannarootsi muuseumi filiaal.

2.3. Muuseumikogu

Algselt oli Tulmeraamat esemetele (Esemekogu) ja Fotopäevik fotodele (Fotokogu). 2001. aastal, kui infosüsteemi KVIS museaalid sisestati, jagati esemed alakogudeks.

Rannarootsi muuseumi alakogude jaotus MuISis:

Ajalooline kogu (Aj)

Arhiivi kogu (Ar)

Audio-visuaalne kogu (Av)

Arhiivi dokumentide kogu (ArD)

Etnograafia kogu (E)

Arhiivi kaardid-plaanid (ArKP)

Kunstikogu (K)

Arhiivi käsikirjade kogu (ArK)

Arhiivi perioodika kogu (ArP)

Arhiivi postkaartide kogu (ArPk)

Arhiivi raamatukogu (ArR)

Arhiivi väikestruktuuride kogu (ArVt)

Fotokogu (F)

Töö museaalidega toimub infosüsteemis MuIS. Fotode digifaile hoiame plaatidel, arvutis ja lisa kõvakettal. Digitaalsete museaalide kogu on loomisel. Museaale MuISis kirjeldatakse ning digikujutisi lisatakse jooksvalt.

Abikogus on esemed, mida põhikogusse muuseumikogu täiendamise komisjon ei soovita vastu võtta või kui kunagi hiljem otsustatakse ese siiski põhikogusse vastu võtta.

Käsikogu e. muuseumi raamatukogu sai oma alguse, kui Rootsis elanud hr. Ginemani teaduslik raamatukogu kingiti 1999. aastal Rannarootsi muuseumile. Hiljem, kui Eestirootslaste Kultuuri Selts likvideeriti, anti üle ka nende raamatud muuseumi raamatukogule.

Ruhnu kogud on numbri ja nimega MuISi sisse kantud, ning museaalide kirjeldamine Tulmeraamatus ja MuISis käib vastavalt tööplaanile. MuISi digikujutiste loomine käib vastavalt tööplaanile.

Ruhnu muuseumi alakogud:

Esemekogu (RuM/E):
Fotokogu (RuM/F):
Dokumendid, raamatud, trükised (RuM/DR):
Fono-filmikogu (RuM/FF):

2.4. Muuseumi struktuur ja toimetehhanismid

1.01.2012. a. on Ruhnu muuseum koos Korsi taluga Rannarootsi muuseumi filiaal.
31. 12. 2020. aasta seisuga kuulub koosseisu 5 täiskohaga ja 1 osalise ajaga töötajat ning lepinguline raamatupidaja.

RrM-il on üks hoidla (58 m²), eraldi näituste maja (eraldi kinnistu) 3 näitusesaali ja üks käsitöötuba. Õues kala suitsutus maja ja võrgukuur ning traditsioonilised puupaadid. 2019. a. kevadel lisandus Rannaait – kõrvalhoone ruum suuremate muuseaalide eksponeerimiseks. Õueala saame kasutada ka välinäituste ja ürituste korraldamiseks.

RuM-il on kaks näituseruumi, mis toimivad osaliselt ka hoidlana. Raamatuid, dokumente ja fotosid hoitakse lukustatud metallkapis. Kokku on pinda 52 m².

Korsi talu aitadesse paigutame puit- ja metallesemeid, mis esialgu kuuluvad abikogusse ning magamisaidas (4x3 m) hoitakse museaale. Vastavalt tööplaanile kohandatakse riideait paremaks esemete hoiustamise ruumiks. Korsi talu hoovi oleme kasutanud välinäituste korraldamiseks. Ruhnu muuseumis töötab 1 täiskohaga teadur, kelle töökohustuste hulka kuulub filiaali avamine külastajatele, kogude hoidmine ja Korsi kinnistu heakord ning sinna juurde kuuluv. Igal aastal korraldame Korsi talu juures heakorralgaid.

RrM kogudega töötab ja vastutab peavarahoidja.

Riigimuuseum lõpetas tegevuse **31. mail 2019 ja 1. juunist 2019** alustas tegevust Sihtasutus Rannarootsi Muuseum registrikoodiga 90014655, mille asutas 28.01.2019 Sihtasutus Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid nõukogu asutamisosusega ja põhikirja kinnitamisega.

2.5. Muuseumi koostöövõrgustik

Käsitöötoas koguneb iga nädal „neljapäevamemmede“ grupp käsitööd tegema (6-8 vanemat eestirootsi juurtega prouat). Sellega nad toetavad igati muuseumi tegevust, hoides ja tutvustades aktiivselt käsitöötraditsioone nii muuseumis kui ka vajadusel väljaspool muuseumit.

Koostöö kohaliku Turismi info punktiga, mis seisneb peamiselt erinevatel messidel reklaamimise võimaluses.

Hea koostöövõrgustik on kujunenud Eesti Meremuuseumiga, Rannarahva Muuseumiga, SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumidega, Saaremaa Muuseumiga, Vormsi talumuuseumiga, Lyckholmi muuseumiga, Rootsi Mihkli kiriku ja kiriku muuseumiga, Pärnu Muuseumiga – näituste, museaalide, kui ka meile kõigile olulise informatsiooni vahetamisega.

Ruhnu muuseumil on seoses regulaarselt toimivate Kihnu-Ruhnu mängudega hea koostöö veel lisaks Kihnu muuseumiga.

Koostöö Turu Käsitöömuuseumiga Soomes.

Rootsi Kultuurifondiga Soomes.

Peeter I nim. Antropoloogia- ja Etnograafiamuuseum Sankt-Peterburgis (neil on olemas eestirootslasi puudutavaid materjale ning sügiseti sealsel konverentsil mõne teemakohase ettekande esitamine).

Nordiska Museet ja Mereajaloomuuseum Stockholmis (suured teemakohased kogud).
Rootsi Hariduse Selts Rootsis ja Eestis. Eestirootslaste kodukandiühingud Eestis ja Rootsis (Aitavad kaasa ürituste ja näituste korraldamisel, vajadusel asjade kogumisel ja neil on mahukas teemakohane fotoarhiiv).

2.6. Muuseumi tegevust reguleerivad

ICOMi eetikakoodeks
Arengukava
Põhimäärus
Muuseumiseadus ja selle rakendusaktid

3. Kogumispõhimõtted

3.1. Kogumise eesmärk

Rannarootsi muuseumil koos Ruhnu muuseumiga on ühine Eestirootslaste ja nende elualadega seotud kultuuri ja ajaloo kogumine, uurimine, säilitamine ja eksponeerimine.
Ruhnu muuseum keskendub ruhnurootslastele ja Ruhnu saarele. Rannarootsi muuseum Lääne-Eesti saarestiku ja mandriosal asunud eestirootslaste ajaloo ja kultuuripärandi uurimise, säilitamise ja tutvustamisega.

3.2. Teiste sarnaste või lähipiirkonnas tegutsevate muuseumide kogude lühianalüüs

Oleme kindlasti huvitatud koostööd tegema:

Eesti Meremuuseumiga - ühine mereteema;

Harjumaa Muuseumiga – ühine väikesaarte teema – Pakri saared, Naissaare;

Pärnu Muuseumiga – näituste vahetamine, Ruhnuteemaline kogu;

SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumitega – ühine kohalik ja lähiümbruse temaatika, hea koostöö ja tekkinud küsimuste kiire lahendamine;

Eesti Rahva Muuseumiga – suured teemakohased kogud;

SA Rannarahva Muuseumiga – ühine mere ja rannarootslaste teema, suur huvi Naissaare rootslaste vastu;

Lyckholmi muuseum (eramuseum) – Noarootsi teema on ühine, inimestelt saadud esemed on hästi kogutud ja hoitud vastavalt võimalustele, tulevikus planeerime tihedamat koostööd;

Vormsi talumuuseum (kodukandiühingu muuseum) – ühiseks teemaks on Vormsi saar, hea koostöö kodukandiühinguga;

Saaremaa Muuseum – kogudes Ruhnu teemaga seonduvad materjalid;

Kihnu muuseum – olulised kontaktid ja ühtseid teemasid Ruhnuga;

Ja teised Eestimaa muuseumid.

Soomes Turu Käsitöomuuseum – lõppenud koostööprojektiga jäävad käsitöö ja võimalike näituste vahetamise kontaktid;

Peeter I nim. Antropoloogia- ja Etnograafiamuuseum Sangt-Peterburgis – nende kogudes on eestirootslasi puudutavaid materjale;

Nordiska Museet Stockholmis- seal on palju eestirootslastega seotud esemeid, mis näiteks põgenemisel Eestist kaasa võeti, kui ka varasemast ajast;

Rootsi Hariduse Selts Rootsis - neil on eestirootslaste kohta mahukas arhiiv ja fotokogu.

Ülal nimetatud muuseumites on eestirootslaste kohta palju informatsiooni kogutud ning rannarahva eluolu ja mereteema on meil kõigil ühine. Huvitavate teemade korral oleme avatud ka teistele muuseumidele ja organisatsioonidele.

3.3. Muuseumikogu täiendamise üldpõhimõtted

- Muuseum keeldub annetuste, kingituste, pärandi, likvideeritavate asutuste või teiste muuseumide tervikkogude vastuvõtmisest, kui see ei vasta muuseumi profiilile, missioonile või kogumispõhimõtetele.
- Muuseum ei võta vastu annetusi, kingitusi või pärandit, kui selle üleandja esitab eritingimusi, mis on vastuolus muuseumi ja selle külastajate pikaajaliste huvidega.
- Muuseum ei omanda materjali, mida ei ole võimalik nõuetekohase hoolsusega (s.t puuduvad füüsilised tingimused ja/või rahalised ressursid) kataloogida, säilitada, hoiustada või eksponeerida.
- Kindlasti arvestame teiste sama piirkonna või sarnase profiiliga muuseumide kogumispõhimõtetelega, et vältida dubleerimist ning ressursside raiskamist.
- Muuseum ei võta vastu materjali, mis on omandatud ebaseaduslikult Eestis või teises riigis või on ebaseaduslikult teisest riigist välja viidud. Enne kultuuriväärtusega asja omandamist peab muuseum nõuetekohase hoolsusega välja selgitama asja päritolu.

Muuseum ei omanda otseselt ega kaudselt bioloogilist ega geoloogilist materjali, mis on kogutud, müüdnud või muul viisil edastatud vastuolus Eesti või mõne muu riigi kohaliku, riikliku, regionaalse või rahvusvahelise looduskaitse- või loodusmälestiste kaitse seaduse või kokkuleppega.

3.4. Muuseumikogu täiendamise sisulised kriteeriumid

Kogu täiendamisel lähtume eelkõige ajaloolisest, kultuuriloolisest, esteetilisest, teaduslikust või uurimuslikust väärtusest ning sotsiaalsest või vaimsest väärtusest. Täiendavalt on oluline päritolu; iseloomulikkus/tüüpilisus; rareiteetsus; seisund, terviklikkus; kasutatavus.

Kindlasti lähtume oma eripärast, et vastuvõetav ese peab olema meie temaatikaga seotud ning vastama ülaltoodud kriteeriumidele. Aga kui meil ei ole võimalik nt. puudulike hoiutingimuste tõttu siiski eset vastu võtta, siis vajadusel kas pöördume ise mõne teise muuseumi poole, kes võiks olla asjast huvitatud või soovitage inimesel endal pöörduda mujale.

3.5. Muuseumikogu hetkeseis ja täiendamisvajadus

Rannarootsi muuseumi kogu sisaldab peamiselt eestirootslaste ja nende elualadega (Lääne-Eesti saarestik ja rannik) seotud materjale ja etnograafilisi esemeid: fotod, rõivad, tekstiilid, majapidamine, igapäevaelu, hariduselu, merendusega seotud materjalid, traditsiooniline paadiehitus jne. Muuseumi kogu hakkas kujunema Eestirootslaste Kultuuri Seltsi tegevusest enne 1992. aastat, mil muuseum loodi. Alustati fotodest, raamatutest, esemetest ning mälestustest. Muuseum on seadnud eesmärgiks, et esemed, mis kunagistel segastel aegadel Eestist kaasa võeti siia tagasi jõuaks.

Muuseum ei kogu esemeid ega muid materjale, millel puudub seos eestirootslastega.

Ajaloolisse kogusse kuuluvad esemed, millel on eestirootslaste ja kohaliku ajalooga otsene seos ning mis iseloomustab siinse rahva igapäevaelu ning kujunemist. Nt. salapiirituse nõud, meremehe kast jne.

Arhiivi kogudesse (Dokumendid, Kaardid-plaanid, Käsikirjad, Perioodika, Postkaardid, Raamatud, Väiketrükised) kuuluvad pabermaterjalid, mis on jaotatud arhiivi alakogudeks. Materjalid omavad olulist kultuurilise kujunemise ja arengu rolli peamiselt enne II maailmasõda kuni 1970-ndateni. Kuid materjalid varasemast ja ka hilisemast ajast on teretulnud. Raamatute ja Väiketrükiste roll Arhiivikogus on nende rariteet.

Audio-visuaalne kogu sisaldab lindistatud, digitaliseeritud materjale, mis on salvestatud DVD-le, VHS kassetile, lindile või mõnele muule infokandjale. Oleme võtnud endale eesmärgiks salvestised hoida tänapäevastele võimalustele vastavalt. Kogume tänapäevaseid ülesvõtteid, lindistusi (meenutused, intervjuud, erinevad sündmused eestirootslaste aladel).

Etnograafia kogu koosneb erinevaist rõivaesemetest ja kodutekstiilidest ning etnograafilistest puidust esemetest. Eriliselt oleme rõõmsad oma tikitud ja kootud tekkide ning erinevate rahvarõivaste üle. Soovime oma kogusse rahvariiete näiteid kõigist eestirootslaste piirkondadest. Olemas on Noarootsi naise, Vormsi naise, Vihterpalu ja Pakri naise ja mehe, Ruhnu naise ja osaliselt mehe rõivakomplektid.

Kunstikogus on erilisel kohal Naissaarelt pärit Erik Schmidt'i maal ning lapsepõlve meenutused Vormsi saarelt on väga atraktiivsed teosed.

Fotokogu on laiahaardeline, peale eestirootslaste elualade ja persoonide sisaldab kogu ülesvõtteid Haapsalust ja lähiümbrusest. Vanade fotode kõrvalt ei saa unustada ka kaasaega, mida peab jäädvustama, selle oleme endale ka eesmärgiks seadnud ja oleme tänulikud, kui inimesed meid selles ka aitavad.

Arvestades kitsaid hoiutingimusi on muuseumi prioriteediks koguda foto ja arhiivimaterjale (mälestusi), käimas on aktiivne tänapäeva dokumenteerimine (fotod erinevatest sündmustest ja paikadest, videosalvestised ja intervjuud eestirootsi päritolu inimestega).

Käsikogu e. muuseumi raamatukogu oli algselt Eestirootslaste Kultuuri Seltsi teaduslik raamatukogu, mis peale seltsi likvideerimist, anti üle Rannarootsi muuseumile. Raamatuid on juurde ka kingitud ning võimalusel oleme sobivaid teoseid ka juurde soetanud. Eesmärgiks on algusest peale olnud, et raamatukogu oleks koht, kust uurijad ja huvilised saaksid võimalikult palju olulist informatsiooni eestirootslaste ajaloo kohta. Koostöös eestirootslaste kodukandiühingute ja organisatsioonidega oleme seadnud eesmärgiks, et raamatukogus oleks nende väljaanded olemas ja väljaantavad vastavasisulisel raamatud saaksid raamatukogusse. Tänapäevaks on käsiraamatukogu nimekirjas üle 5000 ex.

Ruhnu muuseumi kogu koosneb ruhnuorlaste etnograafilistest esemetest, fotodest, rõivastest, tekstiilidest, dokumentidest. Teise poole moodustab Ruhnu saare loodus, saare kujunemine ja ajalugu kuni tänapäevani. Muuseumi suurim väärtus on Korsi talukompleks, mis vajab restaureerimist ning aitades olevad esemed vajavad süstematiseerimist.

Ruhnus on olemas väike käsiraamatukogu ja abikogu.

3.6. Muuseumikogu täiendamise protseduurid

Muuseumikogu täiendamise eest vastutavad peavarahoidja ja direktor. Ruhnu muuseumis teadur, peavarahoidja ja direktor.

Kui museaal annetatakse, ostetakse või saadakse muuseumile mõnel muul seaduslikul viisil, kogutakse eseme/foto kohta võimalikult palju informatsiooni. Kui eseme muuseumi toomise hetkel ei ole peavarahoidja kohal, siis võetakse inimeselt andmed ja kirjutatakse üles kõik informatsioon, mida on võimalik teada saada.

Erandjuhtumiks võime lugeda nt. kelleltki saadud informatsiooni, et Eestirootslaste temaatikaga seonduvaid materjale on võimalik saada või järele uurida. Selleks läheb mõni muuseumitöötaja kohale, et informatsiooniga tutvuda, võimalusel teeb fotod. Järgnevalt otsustab muuseumikogu täiendamise komisjon, kas muuseum on huvitatud ja saab esemed vastu võtta või suunama mõnele teisele muuseumile.

3.7. Juurdekasvuvõimaluste ja säilitustingimuste analüüs

Kuna Rannarootsi muuseumi hoiutingimused on limiteeritud, s.t. ei ole võimalik hoiustada suuremõõtmelisi esemeid, siis on prioriteediks fotode, dokumentide, mälestuste jms. kogumine. Vähest leevendust hoiustamisel ja eksponeerimisel tõi kõrvalhoone e. Rannaaida valmimine 2019. a. kevadel.

Ruhnu muuseumis - asjade hoiustamise ja töökorralduse parendamiseks, oli suureks abiks riideaida renoveerimine, kus üks ruum on kohandatud museaalide hoiustamiseks.

3.8. Muuseumikogu analüüs ja väärtuste hindamine

Muuseumikogu analüüs ja väärtuste hindamine on planeeritud 2016. aasta lõpuks - kogude inventuuri käigus.

2018. a. inventuuri käigus sai muuseumi kogust välja arvatud 6 museaali, mille asukohta ei oldud tuvastatud kahe eelneva inventuuri käigus.

Analüüsida tuleb esemete väärtust kultuuriloolisest, ajaloolisest, esteetilisest, teaduslikust või uurimuslikust aspektist ning samuti nende sotsiaalset ja vaimset väärtust. Oluline on päritolu, iseloomulikkus/tüüpilisus, rareiteetsus, seisund, terviklikkus, kasutatavus. Analüüsi käigus peaks selguma, kas on vajadus teatud museaale muuseumikogust välja arvata.

3.9. Museaalide väljaarvamine

Museaalide väljaarvamine muuseumikogust toimub vastavalt muuseumiseaduses § 11 sätestatud alustel.

Kogust välja arvatud (maha kantud) museaalid võib vajadusel üle anda teisele muuseumile (muuseumiseadus § 17). Muuseumikogu analüüsis võib selguda, et osa museaale ei vasta muuseumi profiilile või mõnda museaali on kogutud põhjendamatult suurel arvul. Sel juhul oleks otstarbekas see üle anda muuseumile, mille profiilile museaal vastab (muuseumiseadus §7).

4. Muuseumikogu dokumenteerimine

Dokumenteerimise all mõeldakse kõiki meetmeid ja tegevusi, mis on suunatud museaaliga seotud

teabe kogumisele, kasutamisele ja säilitamisele. Dokumenteerimine hõlmab kogu muuseumiobjekti haldamisega seotud dokumentatsiooni ja annab võimaluse muuseumikogu säilivuse kontrolliks.

Muuseumikogu dokumenteerimine toimub vastavalt 15.07.2013 kehtima hakanud Muuseumiseaduse § 5. Muuseumikogu täiendamise põhimõtted ning muuseumikogu täiendamise ja kultuuriväärtusega asja muuseumisse hoiule võtmise kord, alusel ning on kooskõlas ICOMi eetikakoodeksiga.

Muuseumi kogusse kuuluvate relvade hoiu- ja eksponeerimistingimuste nõuetega kooskõlla viimine ning muuseumi relvakollektsiooni eest vastutava isiku määramisega tegeletakse vastavalt 21.07.2020 jõustunud kultuuriministri määruse „Muuseumi relvakollektsiooni käitlemise ning relvakollektsiooni kuuluvate relvade ja laskemoona üle arvestuse pidamise kord“ alusel.

4.1. Dokumenteerimismeetod

Esemete vastuvõtmine muuseumikogusse toimub infosüsteemis MuIS, kus dokumentatsioon säilitatakse. Välja trükitud dokumendid arhiveeritakse ja säilitatakse arhiivikapis. MuISis määratakse ese kogusse, hinnatakse seisukord, kirjeldatakse ja määratakse asukoht.

Ruhnu muuseumis toimus dokumenteerimine paberkandjal, kuid vastavalt riiklikele normidele dokumenteeritakse tööplaanist lähtuvalt infosüsteemis MuIS.

4.2. Arvestusdokumentatsiooni vormistamine ja hoidmine

Museaalidega seotud dokumendid:

Teabe eelregistreerimise leht – säilitatakse andmebaasis

Asja üleandmise-akt – väljatrükk 2 eks.

Muuseumikogu täiendamise komisjoni protokoll – väljatrükk 1 eks

Vastuvõtu-akt – väljatrükk 2 eks.

Väljaande-akt – väljatrükk 2 eks.

Tagastamisakt – väljatrükk 2 eks.

Hoiustamise-akt – väljatrükk 2 eks.

Hoiule võtmise-akt – väljatrükk 2 eks.

Inventuuri-akt – väljatrükk 1 eks.

Arvestusdokumentatsioon vormistatakse vastavalt kehtivatele nõuetele MuISis. Väljaprintitud arvestusdokumentatsioon on arhiveeritud alatise säilivusega ning hoiustatud lukustatavas metallkapis.

Juurdepääs on selleks volitatud muuseumi töötajatel.

4.3. Dokumenteeritavad tegevused, rollid ja vastutus

Muuseumikogu dokumendid vormistab ja täidab peavarahoidja ja edastab kinnitamiseks direktorile.

Muuseumikogu täiendamise komisjoni protokollid allkirjastatakse komisjoniliikmete poolt digitaalselt või paberkandjal.

4.3.1. Objektide vastuvõtt:

Museaali arvele võttes kirjeldame: päritolu, ajalugu, funktsiooni, seisukorda, kuuluvust, autoriõigusi (vajadusel koostame autoriõiguste üleandmise lepingu).

Iga museaal varustatakse vastuvõtul unikaalse numbriga, mille oluline osa on muuseumi nime lühend ning määratakse vastavasse kogusse.

Kirjeldamise käigus dokumenteeritakse museaal oma füüsiliste ja sisuliste tunnustega, eesmärgiga muuta muuseumi kogud analüüsitavaks ja uuritavaks.

Esemele määratakse asukoht kohakataloogis.

Hoiulevõetud asju ei võeta arvele museaalidena ja ei arvata muuseumikogusse. Asja hoiule võtmisel fikseeritakse omanik, tema nõusolekul digikujutis, eseme seisukord, asukoht vähemalt ruumi täpsusega ning võimalusel hoiule võtmise periood.

4.3.2. Museaalide liikumine ja kasutamine:

Museaalide liikumine dokumenteeritakse, kus määratakse ära välja andmise eesmärk, eseme seisukord, tagastamistähtaeg, vastuvõtja, väljaandja.

Uurijate andmed ja uuritav teema ning tulemus (foto, museaal jne.) registreeritakse uurijate registris.

4.3.3. Inventuur

Muuseumikogu analüüs ja hindamine toimub inventuuride käigus, mis igas kogus toimuvad regulaarselt 5 aastase ajavahemiku järel. Inventuuri käigus antakse hinnang museaali seisukorrale ja sobivusele muuseumikogusse ning selgitatakse välja kogus arvele võetud sarnased museaalid.

4.3.4. Säilitusprotseduurid

Toimub järjepidev hoidla kliima kontroll, kus igal nädalal fikseeritakse niiskuse ja temperatuuri näit. Esemete, eriti tekstiilide pidev kontroll ja puhastamine.

Ruhnu muuseumi paremate säilitustingimuste loomine toimub vastavalt tööplaanile. Korsi talu kompleksi kuuluvasse riideaia (renoveeritud 2018.a.) kohandatud üks hoidla.

4.3.5. Museaali muuseumikogust väljaarvamine ja hoiule võetud asja tagastamine

Museaali muuseumikogust väljaarvamine ja hoiule võetud asja tagastamine toimub vastavalt kehtivale muuseumiseadusele.

Kui museaal on kogust välja arvatud, siis museaaliga seotud dokumentatsioon tuleb säilitada muuseumis. Kui objekt antakse üle teisele muuseumile, siis tuleb üle anda ka koopia museaali puudutavast dokumentatsioonist. Museaali dokumentatsioonile tuleb lisada museaali kogust väljaarvamise põhjused ja ametlik kinnitus väljaarvamise kohta.

4.4. Retrospektiivne dokumenteerimine

Rannarootsi muuseumis tegeleb kogudega ja kõige sinna juurde kuuluvaga peavarahoidja. Infosüsteemi MuS on sisestatud 100% museaalidest. Tegeletakse museaalide I etapi kirjeldusega MuSis. Lisaks sisestamisele ja igapäevatööle, tuleb parandada infosüsteemide vahetusel tekkinud vigu.

Ruhnu muuseumis töötab teadur, kelle ülesandeks on filiaali administreerimine, kogu haldamine ja korrastus, hooldustööd Korsi talu krundil ja hoonetes.

Esemete dokumenteerimine toimub Ruhnu muuseumis vastavalt tööplaanile.

5. Muuseumikogu kasutamine

Muuseumikogusid kasutatakse eksponeerimiseks hariduslikel ja elamuslikel eesmärkidel, uurimistööks, publitseerimiseks, jäädvustamiseks (sh digiteerimine), kopeerimiseks, seda nii muuseumi enda ruumides kui väljaspool.

5.1. Rollid ja vastutus

Kogude kontroll ja vastutus on peavarahoidjal.

Näitusel eksponeeritavate museaalide ning nendele õigete hoiutingimuste loomise eest vastutavad konkreetse näituse koostajad.

5.2. Muuseumikogu kasutamisega seotud protseduurid ja dokumentatsioon

Väljastades museaali muuseumiväliseks kasutamiseks, koostatakse sellekohane väljaandmise-akt, kus fikseeritakse museaali seisukord, kasutusperiood, vastuvõtja ja üleandja.

Transport korraldatakse vastavalt kokkuleppele. Pikaajalise laenutamise puhul uuendatakse taotluse alusel väljaande-akti aasta möödumisel. Museaali tagastamisel koostatakse tagastus-akt ja museaal saab oma kohale kohakataloogis ja hoidlas.

Uurijaid teenindatakse pidades silmas eelkõige museaalide pikaajalist säilimist ja korrashoidu, samas pakkudes parimat võimalikku teenindust.

Muuseumisesele kasutamisele vormistatakse muuseumisese kasutamise akt, kuhu märgitakse algus- ja lõppkuupäevad, ning allkirjastatakse peavarahoidja ja vastuvõtja poolt, tagastamisel vormistatakse tagastusakt, mille allkirjastab peavarahoidja.

5.3. Teenuste loetelu ja nendega seotud piirangud

Muuseumikogud ja käsiraamatukogu on kasutamiseks ja uurimiseks kohapeal.

Kui soovitakse avaldada mõnda muuseumi materjali siis on vajalik viidata Rannarootsi või Ruhnu muuseumile.

Koostatud on hinnakiri muuseumis pakutavatele teenustele.

5.4. Digiteerimistöõde korraldus

Eesmärgiks on muuseumikogud digiteerida vastavalt tööplaanile, koostatud tabel. Prioriteediks on fotokogu, et digikujutised oleksid MuSiSis nähtavad.

Digiteerimisega tegeleb Ruhnus teadur ja Rannarootsi muuseumis peavarahoidja ja mõningal määral ka kuraator. Esemete ülespildistamiseks on puudus seadmetest ja tööjõust.

6. Säilitamine

Säilitamise all mõeldakse kõiki meetmeid ja tegevusi, mis on suunatud ainelise kultuuripärandi hoidmisele, et kindlustada juurdepääs nii praeguste kui tulevaste põlvkondade jaoks.

6.1. Rollid ja vastutus

Peavarahoidja vastutab konkreetselt museaalide säilitamise eest, aga kaudne vastutus on kõigil töötajatel seoses ekspositsiooniga. Ruhnus vastutab teadur, kuid ka peavarahoidja ja direktor. Elementaarne esemete puhastus: tolmust ja olemasolevast mustusest kuiv pinnapuhastus, ühevärviliste tekstiilmaterjalide pesemine ja vajadusel puitesemete pesemine ja puhastamine enne hoiustamist; tekstiilide pakendamine (vaibad rullitud paberisse või kangasse), puhastamine, vajadusel pesemine, rõivad kappides või sahtlites; fotod osaliselt pakitud happevabast paberist ümbrikutesse. Esemete restaureerimisel, parandamisel ja vajadusel ka puhastamisel (korrastamisel) vajame muuseumiväliselt abi.

6.2. Säilitustingimused

Hetkel hoidlana kasutusel olev ruum on liiga väike ja ebastabiilse kliimaga ning ruumiasetus ei võimalda erinevaid materjale vastavalt nõuetele säilitada.

Arengukavasse on kirjutatud uue hoidla rajamine.

Ruhnu muuseumis parendatakse museaalide säilitustingimusi vastavalt tööplaanile.

6.3. Säilitustingimuste tagamine

Hoidlas viiakse igal nädalal läbi niiskuse ja temperatuuri mõõtmine, mis fikseeritakse.

Teistest alakogudest on Fotokogu, negatiivid, Arhiivikogu, Arhiivikogu raamatud, Dokumendid, Audiovisuaalne alakogu eraldatud.

Tekstiilid on osaliselt pakendatud paberisse, osaliselt kappides. Esemed on paigutatud riulitele või ära mahutatud hoidlas.

Ruhnu muuseumis on kaks näituseruumi, mis toimivad osaliselt ka hoidlana. Esemeid hoitakse ekspositsioonil olevates kirstudes. Kontori toas hoitakse raamatuid, dokumente ja fotosid lukustatud metallkapis. Korsi talu riideaida üks ruum kohandatud hoidlaks.

Kord aastas viiakse läbi pistelist muuseumikogu seisundi kontroll, peamiselt tekstiilide osas.

6.4. Turvalisus

Hoidlasse võivad siseneda vaid muuseumitöötajad, kelle tööülesannete hulka see kuulub. Muuseumil on koostatud hädaolukorra lahendamise plaan, milles on välja toodud käitumisjuhised erinevates olusituatsioonides. Hoidlasse on paigaldatud valvesignalisatsioon ning suitsuandurid, mida kontrollitakse regulaarselt nii teenuse pakkuja kui ka selleks määratud muuseumitöötaja poolt.

7. Toimepidevus

Koostatud on Hädaolukorra lahendamise plaan, mille üheks punktiks on riskianalüüs. See asub töötajatele kättesaadavas kohas.